

Posudek oponenta na diplomovou práci Jiřího Šimka „*Morální argumentace v rozvažování soudů při aplikaci práva*“

Právní argumentace se v poslední době těší značné pozornosti představitelů naší právní vědy i praxe. Téma, kterému se donedávna věnovali jen nemnozí, je dnes zpracováváno četnými autory z různých úhlů pohledu a s rozdílnými akcenty. Zaznamenat můžeme práce zobecňující i zaměřené na konkrétní problémy. Díky tomu pomalu doháníme náskok, který má právní věda na západ od nás.

Diskuze o právní argumentaci je přitom velmi bouřlivá. Střetávají se v ní stoupenci právně dogmatického přístupu, omezující se na argumentaci textem předpisů, s příznivci kontextuálního pojmání práva, široce připouštějícími použití mimoprávních argumentů (morálních, politických a ekonomických). Nepřehlednutelné jsou také snahy o smíření těchto dvou krajních pozic. Nicméně se zdá, že shody se dosáhne jen těžko.

Tato diskuze není v poslední době jen záležitostí dříve narozených, ale vstupují do ní svými příspěvky rovněž příslušníci mladé generace, často ještě studenti. Tak je tomu v případě diplomové práce Jiřího Šimka nazvané „*Morální argumentace v rozvažování soudů při aplikaci práva*“ a předkládané k absolutoriu oboru právo a právní věda na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. O tom, že se jedná o práci podnětnou, nemůžeme pochybovat už při letmém nahlédnutí.

Šimek se ve své práci zabývá vztahem práva a morálky z perspektivy soudce rozhodujícího spory o právo. Pokouší se dokázat, že „morální argumenty mají v právu své místo – místo velmi omezené a velmi specifické“. Zařadil se tedy do proudu hledajícího zprostředkování mezi výše uvedenými paradigmatickými krajnostmi s tendencí roli morálky v soudcovské argumentaci příliš nepřeceňovat.

Autor se nejprve snaží definovat pojem morálky a její poměr k právu (1. kapitola). Vztah těchto normativních systémů připodobňuje k dvěma množinám, které se do určité míry protínají. V dalších třech kapitolách (v 2. až 4. kapitole) popisuje způsoby, jak morálka vniká do rozhodování soudce: a) na základě pokynu zákonodárce (např. institut dobrých mravů), b) působením předstruktur každé interpretace, jak na ně poukazuje fenomenologická hermeneutika (tj. morální cítění interpreta), c) použitím morálního argumentu při právní interpretaci (za předpokladu, že argumenty s vyšší mírou formalizace neposkytují „dostatečně přesvědčivé řešení“).

Tyto své názory autor opírá o soudobou českou a anglicky psanou literaturu, texty právních předpisů a někdy i o judikaturu. Pokud jde o metodu analýzy problematiky, sází

Šimek na svůj rozum a intuici více než na studium empirie, zejména judikatury. To je ale na škodu jen částečně, protože se autorovy závěry zdají i tak akceptovatelné a dobře odůvodněné. Výraznější užití judikatury však mohlo přispět k většímu rozpracování některých pasáží a k zpřesnění autorova rozboru v jednotlivostech.

Za nejslabší pokládá oponent 1. kapitolu práce. Na s. 7 je poněkud problematicky definována morální norma, estetika pak není normativním systémem, ale je vědou o krásnu. Vymezení morálky na s. 8 připadá oponentovi jako obsahově příliš chudé. Třídění norem podle sankce na s. 9 je nedokonalé a neúplné. Nabízela se přitom úplně jednoduchá klasifikace sociálních norem na právní, paraprávní a neprávní (morální, náboženské a jiné). Na s. 10 je další nepřesnost – sankce u morálky může být i vnější. Na s. 11 položená otázka o existenci morálky není trochu nadbytečná? Názory ekonomické analýzy práva prezentované na s. 17 a dále si asi zaslouží větší zpochybnění, než činí autor.

Mám-li podat celkové hodnocení práce, musím konstatovat, že mohla být i lepší. Na jedné straně je nesporně čtivým a inspirujícím dílem, na druhé straně obsahuje též omyly a někdy působí nedotaženě. Nedostatkům mohl autor snadno předejít důkladnější heuristikou. Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení „velmi dobře“.

Praha, 13. 3. 2012

Doc. JUDr. PhDr. Pavel Maršálek, Ph.D.